

Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1866.

(Ontwerpen van Wet; Memorien van Toelichting.)

ONDERWIJS.

Nosocomium te Leiden. Nadat de toestand van het akademisch ziekenhuis te Leiden sedert lang aanleiding had gegeven tot gegronde klagten, trad de Regering sedert 1849 met curatoren der hoogeschool in overleg over de veranderingen en verbeteringen, welke in het medisch onderwijs zouden zijn aan te brengen. Na eene langdurige briefwisseling en een herhaald overleg met het gemeentebestuur, kwam eindelijk den 12den Maart 1853 eene overeenkomst tusschen den Staat der Nederlanden en de gemeente Leiden tot stand, waarvan de artt. 1 en 10 bij de wet van den 7den September daaraanvolgende (*Staatsblad* n°. 96) werden bekrachtigd. Art. 1 hield in, dat het Nosocomium Academicum met al de losse goederen en provisiën, benevens het huis, pakhuis en erve daarnaast gelegen, aan de gemeente in vollen en vrijen eigendom werden overgedragen, ten einde, ten koste der gemeente, tot ziekenhuis te worden ingerigt, op de grondslagen, vermeld in zeker rapport der Commissie uit den Leidschen gemeenteraad over de verpleging der zieke armen. Art. 10 bepaalde, dat aan de gemeente, als tege-moetkoming in de kosten van inrigting en verpleging der voor het klinisch onderwijs op te nemen lijders, jaarlijks uit 's Rijks kas eene som van f 7000 of zooveel meer als de Regering in het belang van het onderwijs nuttig mogt achten, zou worden uitbetaald. Bij de verdere artikelen waren bepalingen gemaakt omtrent de wijze, waarop dit ziekenhuis voor het klinisch onderwijs gebruikt zou kunnen worden; ook was overeengekomen dat het plan van den opbouw en de inrigting aan curatoren zou worden medegedeeld.

Ter uitvoering dezer overeenkomst werd van gemeentewege een plan ontworpen, waarmede evenwol een geruime tijd verliep. In het begin van 1858 was de zaak zoo ver gevorderd, dat er eene aanbesteding van het gebouw kon plaats hebben: de kosten waren geraamd op f 158 000. Zoowel deze som als de jaarlijksche uitgaaf schenen echter den gemeenteraad te bezwarend voor de krachten der gemeente, zoodat hij de goedkeuring der aanbesteding weigerde. Hierop werden nieuwe onderhandelingen tusschen het gemeentebestuur en curatoren geopend, waarbij inkrimping van het eerste plan op den voorgrond kwam. Van oordeel, dat ook door een minder uitgebreid gebouw behoorlijk in de behoefte zou zijn te voorzien, en gaarne, in het belang der zoo dringend noodzakelijke verbetering, zooveel mogelijk wenschende toe te geven, verklaarde de Regering met de nieuwe voorstellen genoegen te nemen. Doch ook nu onttrok zich de Raad en bij adres van Maart 1860 verzocht hij, hoofdzakelijk op grond dat de kosten nog te bezwarend waren en door de voorgenomen stichting niet aan het primitive denkbeeld, concentratie der ziekenzorg in het vereenigde ziekenhuis, gevolg zou worden gegeven, »de overeenkomst nude en simpliciter te doen vervallen.» Niettemin bleef de Raad verlangen »aan de bedoeling der overeenkomst te voldoen, door de wezenlijke zorg voor arme zieken te paren aan verbetering van klinisch onderwijs.» Derhalve stelde de Raad voor »het tegenwoordig ziekenhuis in naauw verband met het akademisch onderwijs te brengen, en bood hij aan, den Staat het naast het Nosocomium gelegen terrein, vroeger bebouwd, door de gemeente aangekocht en gelijk gemaakt, af te staan, ten einde dit aan de uitbreiding van het Nosocomium zou kunnen worden dienstbaar gemaakt, zich tevens bereid verklaarende in dat geval de jaarlijksche bijdrage der gemeente in billijkheid te verhoogen.»

Hoe vreemd deze handelwijze van den Raad ook mogt worden geacht, meende de Regering zich niet te moeten onttrekken aan nadere onderhandelingen, en magtigde zij curatoren andermaal met het gemeentebestuur in overleg te treden. Dit had ten gevolge, dat de Raad onder dagteekening van 16 October 1862 zich bereid verklaarde, in geval van resiliatie der overeenkomst van 1853, er eene nieuwe aan te gaan onder de volgende voorwaarden:

1°. het aan de gemeente overgedragen pand van het Nosocomium aan den Staat terug te geven zonder bezwaar voor de gemeente;

2°. het genivelerde terrein naast het Nosocomium, waarvan de aankoop uit de fondsen van het gasthuis p. m. f 14 000 had gekost, gratis af te staan;

3°. de gemeenteraad verbindt zich om, ingeval de Regering mogt besluiten het bestaande akademisch gasthuis ten behoeve van het klinisch onderwijs te vergrooten, of een nieuw akademisch gasthuis te stichten, de helft der voor die vergrooing of opbouw en de verdere inrigting benodigde kosten bij te dragen, met dien verstande, dat de gemeente in geen geval tot eene hoogere bijdrage dan van f 50 000 zal gehouden zijn enz.;

4°. de patienten in het stads-ziekenhuis verpleegd worden, in gemeenschappelijk overleg van de hoogleeraren der geneeskundige faculteit en den geneesheer van het stads-ziekenhuis, op verzoek van eerstgemelde op den bestaanden voet naar het Nosocomium Academicum ter verpleging overgebracht, enz.

5°. het bij raadsbesluit van 10 October 1846 toegezegde subsidie van f 2000 voortdurend te verstrekken.

Zonder voor alsnog te treden in de vraag, of resiliatie van het contract van 1853 aannemelijk ware, noodigde de Regering curatoren uit betere bedingen tot grondslag eener te hervatten onderhandeling te leggen. Zij traden daarop weder met het gemeentebestuur in overleg, ten gevolge waarvan in Maart de mededeeling werd ontvangen, dat de gemeente, ter vervanging van het voorstel van 1862, het volgende in overweging gaf:

1°. of aan het Rijk af te staan het Nosocomium Academicum met daarnaast gelegen open terrein en bij te dragen f 75 000; of om het Nosocomium Academicum met daarnaast gelegen open terrein te behouden, gerekend op eene waarde van f 25 000, en in eens bij te dragen f 100 000;

2°. in een gebouw door het Rijk te stichten en door hetzelfde te onderhouden, al de stads-zieke armen te doen verplegen, tegen eene billijke retributie aan het Rijk, nader overeen te komen;

3°. aan het Rijk het geheele beheer ter verzorging van zieken op te dragen, behoudens toezigt van geneeskundigen, zooveel hare verpleegde zieke armen aangaat;

4°. de bedienden en suppoosten, thans in het stedelijk ziekenhuis werkzaam, zullen, zoover daartoe geschikt, bij het nieuw te stichten ziekenhuis in hunne bediening worden overgenomen;

5°. de gemeenteraad verbindt zich den thans bestaanden staat van zaken te bestendigen tot dat een nieuw daar te stellen ziekenhuis zal worden in dienst gesteld.

Hoewel deze voorstellen meer aannemelijk schenen, meende de Regering, zonder zich tot resiliatie bereid te verklaren, de mogelijkheid daartoe niet te moeten afsnijden, maar verlangde zij voor dat geval voordeliger voorwaarden te bedingen, hetgeen dan ook onlangs heeft geleid tot de mededeeling van gemeentewege, dat het benodigde terrein voor het stichten van een nieuw gebouw — hetgeen in elk geval te verkiezen scheen boven uitbouw van het tegenwoordig Nosocomium of bouw op het daarnaast gelegen terrein — kosteloos beschikbaar zou worden gesteld en er wel uitzigt was op eenige verhooging der aanbesteden som van f 100 000.

Dit voorstel is bij de Regering in overweging. Zonder nog te beslissen, of tot ontbinding van het contract van 1853 zou kunnen worden besloten, gelooft zij dat de zoo zeer gewenschte oplossing der jaren lang aanhangige zaak zou kunnen worden bevorderd door het brengen van een gedeelte der voor het stichten van een nieuw akademisch gasthuis geraamde som ad f 250 000 in de Staatsbegrooting voor 1866. Mitsdien is bij art. 98 een bedrag van f 100 000 uitgetrokken. Dit neemt niet weg, dat, zoo de Regering de ontbinding bedenkelijk mogt blijven achten, zij zwaarigheid zal maken in de voorstellen van Leiden te treden. De voorgedragen som zou dan vervallen.

Nevens deze memorie wordt overgelegd een staat van de vermeerderingen en verminderingen der voor 1866 voorgedragen cijfers, vergeleken met die welke voor 1865 zijn toegestaan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

THORBECKE.

- [2. 40.] Uitgewerkte en toelichtende staat.
- [2. 41.] Staat van verleende pensioenen krachtens de wet van den 9den Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24), alsmede van verstorven en vrijgevallen pensioenen.
- [2. 42.] Staat van verleende pensioenen krachtens de wet van den 13den Augustus 1857 (*Staatsblad* n°. 103), alsmede van verstorven en vrijgevallen pensioenen.
- [2. 43.] Lijst der toelagen.
- [2. 44.] Lijst der wachtgelden.